

VOORONTWERP VAN DECREET OVER GRENSOverschrijdend GEDRAG IN HET HOGER ONDERWIJS

Dit voorontwerp van decreet biedt aan het hoger onderwijsveld een wettelijk kader voor de ontwikkeling en implementatie van een beleid rond grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs.

Meer specifiek verankert het volgende maatregelen in de regelgeving:

- **De centrale registratie en actieve opvolging van meldingen bij elke hogeronderwijsinstelling;**
- **Het statuut voor vertrouwenspersoon ten aanzien van studenten.**

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. In de beleids- en begrotingstoelichting Onderwijs 2023, OD 3.3 We streven naar een veilige en gezonde leer- en werkomgeving, staat *"Samen met de collega's binnen de Vlaamse Regering duiden we een extern, onafhankelijk meldpunt grensoverschrijdend gedrag aan voor o.a. het hoger onderwijs. Ik laat daarnaast onderzoeken op welke manier er kan worden geëvolueerd naar een centrale registratie en actieve opvolging van meldingen bij elke instelling. Tot slot ontwikkel ik een beschermend kader voor studenten..."*.

B. Inhoud

Dit decreet beoogt een Vlaanderenbreed kader rond grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs uit te werken. Daarbij worden de volgende maatregelen genomen en in de regelgeving verankerd:

- De centrale registratie en actieve opvolging van elke melding in het kader van grensoverschrijdend gedrag bij iedere instelling;
- Een wettelijk statuut voor vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten.

Impactanalyse en Joker

In onderstaande impactanalyse is de Joker, die specifiek de impact van het voorontwerp van decreet op jongeren onder de 25 jaar nagaat, geïntegreerd. Het voorontwerp heeft immers de grootste impact op de doelgroep van studenten, waaronder jongeren onder de 25 jaar.

In de Codex Hoger Onderwijs is momenteel niets specifiek opgenomen over de thematiek van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs. Casussen in de pers hebben het afgelopen jaar meer dan voldoende aangetoond dat hier dringend nood aan is en dat de regelingen en procedures die tot nu toe binnen de hogeronderwijsinstellingen werden uitgewerkt en toegepast onvoldoende zijn.

Het voorontwerp van decreet en meer in het bijzonder artikel 5 van het voorontwerp maakt op Vlaams niveau een kader rond omgaan met grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs dat maximaal inspeelt op wat al bestaat binnen de hogeronderwijsinstellingen. Het eerste gedeelte van artikel 5, met name de nieuw in de Codex Hoger Onderwijs in te voeren artikels II.355/2 en 355/3, formuleren minimumvereisten voor een degelijk instellings- en overheidsbeleid met betrekking tot de aanpak van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs. Het tweede gedeelte van artikel 5, met name het nieuw in

de Codex Hoger Onderwijs in te voeren artikel II.355/4, gaat in op de rol van de vertrouwenspersoon ten aanzien van de studenten en geeft de vertrouwenspersoon ten aanzien van studenten een statuut en een bescherming die vergelijkbaar is met deze die de vertrouwenspersonen ten aanzien van het personeel reeds bezitten.

Het voorontwerp van decreet voert maatregelen in op een terrein (grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs) waar in de Codex Hoger Onderwijs nog geen regelgeving rond bestond.

De invoering van een gedragscode, zal voor iedereen binnen de instellingen helderheid scheppen over welk gedrag onaanvaardbaar is. Het zal hierdoor enerzijds grensoverschrijdend gedrag ontmoedigen, anderzijds de mogelijkheid tot sanctionering vergroten.

De verplichting voor hoger onderwijsinstellingen om een procedure met betrekking tot meldingen en opvolging van grensoverschrijdend gedrag uit te werken, gekoppeld aan de verplichting om binnen hoger onderwijsinstellingen interne meldpunten voor grensoverschrijdend gedrag op te richten, zal voor melders/slachtoffers duidelijkheid scheppen over wie ze kunnen aanspreken, waar ze terecht kunnen en wat de verschillende procedures zijn. Die duidelijkheid zal drempelverlagend werken en studenten en andere melders binnen de instelling meer vertrouwen geven om effectief een melding te doen.

De verplichting om binnen elke instelling een centraal register van meldingen bij te houden, zal de opvolging en kwaliteitscontrole van wat er met meldingen gebeurt gevoelig verbeteren.

Globaal gezien verwachten we dat het regelgevend kader, dat in dit voorontwerp van decreet wordt voorgesteld, volgende impact zal hebben:

- instellingen zullen betere en efficiëntere procedures uitwerken die opgenomen worden in het arbeids-, tucht- en onderwijs- en examenreglement en daardoor juridisch beter verankerd worden;
- versnelde aanpak binnen de instellingen door het instellen van heldere termijnen voor behandeling;
- recidivisten zullen beter kunnen opgespoord worden via meldingen die binnen de instelling verzameld worden in een centraal register;
- de slagkracht verhogen van de vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten.

Specifiek naar jongeren onder de 25 jaar toe verwachten we dat de maatregelen genomen in het voorontwerp van decreet

- een betere omkadering bieden aan melders/slachtoffers;
- laagdrempeligheid voor melders/slachtoffers zal doen toenemen;
- het vertrouwen van de studenten om melding te doen van grensoverschrijdend gedrag zal laten groeien;
- de ondersteuning geboden aan studenten gevoelig zal verbeteren.

Het voorontwerp van decreet zal dus een significant impact hebben op jongeren tussen de 18 en de 25 jaar.

We verwachten ook dat op termijn het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs zal afnemen.

Wat monitoring en evaluatie van de maatregelen in het voorontwerp betreft worden er geen concrete mijlpalen of specifieke doelstellingen vooropgesteld. De adequaatheid van de regelgeving wordt opgevolgd door:

- opname van de problematiek van grensoverschrijdend gedrag binnen de systemen van interne en de externe kwaliteitszorg;

- opname van de problematiek van grensoverschrijdend gedrag bij nazicht en controle door het regeringscommissariaat;

Dit voorontwerp van decreet versterkt gelijke rechten en gelijke behandeling in gelijke gevallen doordat het een algemeen geldend minimumkader ontwikkelt en oplegt aan alle hogeronderwijsinstellingen. Het is een kader dat er bovendien op gericht is de melder een duidelijk zicht te geven op de mogelijkheden die hij of zij heeft om een melding te doen en op wat er gebeurt en welke procedure er zal worden gevolgd nadat de melding werd gedaan. De rechtszekerheid voor de melder wordt versterkt. De bescherming die in dit voorontwerp van decreet wordt vastgelegd ten aanzien van de vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten trekt bovendien een ongelijke situatie recht ten aanzien van de vertrouwenspersonen met betrekking tot personeel. Deze laatste genieten nu al een wettelijke bescherming die momenteel niet geldt voor de vertrouwenspersonen ten aanzien van de studenten. Dit decreet brengt daar verandering in.

De studenten zijn via de Vlaamse Vereniging van Studenten betrokken en gehoord geweest in het proces dat geleid heeft tot dit voorontwerp van decreet.

Er is geen budgettaire impact.

Er is geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel.

Implementatie

Op dit moment is er geen beleid op Vlaams niveau inzake grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs.

Dit decreet is een antwoord op die situatie.

C. Totstandkomingsprocedure

Niet van toepassing.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Niet van toepassing.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Behoeft geen toelichting.

Artikel 2

2° De hier gehanteerde definitie van grensoverschrijdend gedrag sluit naadloos aan bij de definitie gehanteerd in de federale wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (BS 18.9.1996).

4° Pesterijen uiten zich inzonderheid in woorden, bedreigingen, handelingen, gebaren of eenzijdige geschriften. Deze gedragingen kunnen inzonderheid verband houden met leeftijd, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische

eigenschap, sociale afkomst, nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit en genderexpressie.

Artikel 3

Uitbreiding van punt 2° in artikel II.279 is gemaakt om duidelijk te maken dat de rol van ombudspersoon een andere is dan die van vertrouwenspersoon. Hier wordt duidelijk aangegeven dat de ombudspersoon niet bevoegd is voor 'onbillijk ervaren handelingen en toestanden' aangaande grensoverschrijdend gedrag.

Artikel 4

Dit artikel verplicht de besturen de studenten te raadplegen met betrekking tot het beleid dat ze wil voeren rond en de maatregelen die ze willen nemen met betrekking tot de vertrouwenspersoon voor studenten.

Artikel 5

Dit artikel voegt een titel 6 toe.

Artikel 6

Artikels 6, 7 en 8 sommen de minimumvereisten op voor een instellingsbeleid rond grensoverschrijdend gedrag.

Het in de Codex Hoger Onderwijs nieuw ingevoegd artikel II.355/2 geeft heel algemeen aan wat er van personeelsleden en studenten van een hogeronderwijsinstelling verwacht wordt in de omgang met collega's en met (mede)studenten. Uit dit artikel volgt dat grensoverschrijdend gedrag binnen een hogeronderwijsinstelling en ruimer, in een educatieve context niet aanvaardbaar is.

Artikel 7

Het in de Codex Hoger Onderwijs nieuw ingevoegd artikel II.355/3 geeft aan hoe een instellingsbestuur minimaal beleidsmatig moet reageren op het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag binnen de hogeronderwijsinstelling en binnen een educatieve context.

§1. Elke hogeronderwijsinstelling dient een eigen gedragscode inzake omgangsvormen binnen de instelling op te stellen. Belangrijk is dat de gedragscode opgenomen wordt in het arbeidsreglement en het onderwijs- en examenreglement, zodat iedereen op de hoogte is van deze code en van mogelijke sancties die verbonden zijn bij overtreding van de gedragscode. Opname van de gedragscode in deze reglementen verankert de gedragscode en maakt ze juridisch afdwingbaar. Met procedure bedoelt de regelgever een geheel van door een hogeronderwijsinstelling uit te werken samenhangende acties die verhelderen hoe en waar studenten grensoverschrijdend gedrag kunnen melden en hoe die melding binnen de instelling zal opgevolgd en afgehandeld worden, door wie en binnen

welke termijnen. Door het voorzien van de mogelijkheid voor studenten die een melding hebben gedaan van een waarnemer bij volgende evaluatiemomenten wordt de drempel om te melden verlaagd.

§2. Dit meldpunt kan het meldpunt zijn dat al bestaat ten aanzien van het personeel.

§3. In het centraal register worden alle meldingen met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag die binnen de instelling zijn gedaan, ook de anonieme, samengebracht. Het doel van dit centrale register binnen elke instelling bestaat erin om alle meldingen die plaatsvonden binnen de instelling te verzamelen op één digitale plek. Het moet de instelling in staat stellen om personen waarover meerdere meldingen zijn gebeurd accurater op te volgen en ten aanzien van deze personen gepaste maatregelen uit te werken en te implementeren. Het centrale register is voor de instellingen onder meer ook een tool om te monitoren of de procedures gevolgd zijn alsook om de kwaliteit van de opvolging te bewaken. Niet alleen de rechten van de melder, maar ook deze van diegene waartegen een melding gebeurt, moeten hierbij gerespecteerd worden. Het register dient ontwikkeld en gebruikt te worden in lijn met de principes van het gegevensbeschermingsrecht (AVG).

Artikel 8

Artikel II.355/4 gaat in op een cruciaal onderdeel van dit instellingsbeleid rond grensoverschrijdend gedrag, met name de installatie en de rol van vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten. Artikel II.355/4 wil de vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten verankeren binnen de instelling en hun een beschermend statuut geven in lijn met de bescherming die de vertrouwenspersonen ten aanzien van personeelsleden nu al genieten.

§1. Geeft aan dat de hogeronderwijsinstellingen de functie van vertrouwenspersoon ten aanzien van studenten moet instellen en legt vast welke bescherming deze functie geniet.

§2. De in deze paragraaf omschreven taak is wat de vertrouwenspersoon minimaal als taak dient op te nemen. Het bestuur kan in de door haar uit te werken procedure (zoals vermeld in §1 van artikel II.355/3 van de Codex Hoger Onderwijs) bijkomende taken toekennen aan een vertrouwenspersoon. Onder gerichte doorverwijzing wordt een doorverwijzing verstaan die gezien de context van de melding en de situatie van de melder het meest aangewezen is. Dit kan onder meer gaan over doorverwijzing naar een tuchtinstantie, psychosociale ondersteuning, medische bijstand, een externe preventiedienst, juridische bijstand, politiediensten.

§3. Het doel van het centrale register ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag is om alle meldingen samen te brengen op één plaats. Door het bestaan van een

centraal register zal elke instelling over een overzicht beschikken van alle meldingen die eraan de instelling werden gedaan. De instellingen hoger onderwijs zullen, in tegenstelling tot wat nu het geval is, ook kunnen vaststellen of er ten aanzien van één persoon meerdere meldingen zijn geweest en hier gepaste maatregelen aan kunnen verbinden. . Deze paragraaf geeft aan dat een vertrouwenspersoon zonder de toestemming van de melder geen melding kan doen bij een tuchtinstantie, tenzij hij of zij merkt dat er over een bepaalde persoon al meerdere meldingen zijn. Dan kan hij of zij wel een melding doen zonder toestemming van de melder, mits de anonimiteit van de melder gegarandeerd is. Wanneer er een acuut risico is voor de melder, derden of de hogeronderwijsinstelling, is de vertrouwenspersoon verplicht om een initiatief te nemen met inachtneming van de regels van het beroepsgeheim zoals bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek.

§4. Het bestuur is vrij om te kiezen welke opleiding ze haar vertrouwenspersonen opdraagt te volgen. De regelgever schrijft naar analogie van de federale regelgeving een opleiding van minstens 5 dagen voor en deelname aan intervisie- of supervisiesessies teneinde een minimale kwaliteitsgarantie te trachten waarborgen. De vereiste om jaarlijks minimaal één intervisie of supervisie te volgen op straffe van het verlies van het statuut van vertrouwenspersoon, is een bijkomende kwaliteitsgarantie naar de vertrouwenspersonen toe.

§5. De vertrouwenspersonen werken binnen de regels van het beroepsgeheim zoals bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek. Dit artikel regelt de samenwerking/uitwisseling van gegevens tussen de vertrouwenspersonen onderling en de preventieadviseurs.

§6. De manier waarop de vertrouwenspersoon rapporteert, wordt door het bestuur vastgelegd in de procedure vermeld in artikel II.355/3, §2 van de Codex Hoger Onderwijs.

§7. De regelgever wil met deze paragraaf enerzijds vermijden dat docenten en ander academisch of onderwijzend personeel over collega's zou moeten oordelen. Anderzijds wil ze de student de keuze laten of ze al dan niet een lid van het ZAP of onderwijzend personeel wil in vertrouwen nemen.

§8. De bedoeling van deze paragraaf is om vrijwilligers en extern gefinancierde onderzoekers (zoals FWO beursalen) die in hogeronderwijsinstellingen werken en in deze hoedanigheid in aanraking komen met grensoverschrijdend gedrag ook bescherming te bieden. Voor deze categorie personen is het immers niet altijd duidelijk of zij al dan niet onder de federale welzijnswet vallen, zoals dit in elk geval voor de andere personeelsleden wél het geval is. Met dit artikel wordt verduidelijkt dat de doctorandi die actief zijn binnen het hoger onderwijs, voor de toepassing van deze regelgeving als personeel worden behandeld. De door de instellingen

hoger onderwijs reeds uitgewerkte procedures in het kader van de federale welzijnswet dienen aanvullend op dit decreet te worden gevolgd.

Artikel 9

Het doel van dit artikel is om het universiteitsbestuur de mogelijkheid te geven om leden van het administratief en technisch personeel waartegen een formele interventieprocedure in het kader van grensoverschrijdend gedrag loopt, preventief te schorsen. Een gelijkaardige wijziging met betrekking tot het academisch personeel zal doorgevoerd worden door een aanpassing van het Besluit van de Vlaamse Regering van 1-12-1998 tot vaststelling van de regeling omtrent de afwezigheden, de tucht, de administratieve standen, het verlof, de mandaatsbeëindiging, het onderzoek van de lichamelijke geschiktheid en het geneeskundig toezicht voor het academisch personeel bij de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 10

Het doel van dit artikel is om het hogeschoolbestuur de mogelijkheid te geven om een personeelslid waartegen een formele interventieprocedure in het kader van grensoverschrijdend gedrag loopt, preventief te schorsen.

Artikel 11

Om de drempel te verlagen voor studenten om meldingen te doen, wordt de optie voorzien om, indien gewenst, van de mogelijkheid gebruik te maken om hun examens te laten bijwonen door een waarnemer.

Artikel 12

Dit artikel regelt de inwerkingtreding.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS